

I. [STATUTA SIVE ARTICULI]

Sequuntur statuta sive articuli facta et laudata in conventione generali Pyothrkovyensi, quorum tenor sequitur et est talis^a:

Ioannes Albertus, Dei gratia Rex Poloniae, Supremus Dux Lythvaniae, Russiae, Prussiaeque etc. dominus et haeres, generoso Nicolao Creza de Bobolycze, capitaneo Premisliensi, fideli nostro dilecto, gratiam nostram regiam. Sincere fidelis noster dilecte! Existentibus nobis in conventione Pyothrkovyensi generali, tam spirituales, quam saeculares consilarii nostri et nuntii terrestres, ad ipsam conventionem congregati, supplicaverunt nobis, ut quosdam articulos, iustitiae et iuri communi consentientes, ad evitandum controversias, quae aliquando aut ex temeritate aut ignorantia in praeiudicium cuiuspiam per officiales terrarum seu districtuum inferuntur, capitaneis terrarum per ipsos publicandos scribi faceremus. Quia autem intentio nostra ad iustitiae prosecutionem penitus inclinata est, eorundem consiliariorum nostrorum et nuntiorum petitionibus consonis annuentes, tuae fidelitati mandamus, ut articulos infrascriptos quosdam publicari facias per totum capitaneatum tuum, nonnullosque ^bipsemet sibi^b pro reformatione exercendi officii retineas^c illisque inhereas^d iuri communi in nihilo praeiudicando et officii tui^e metas non excedendo.

1. In primis constitutum est, ut decima manipularis ex quocunque agro^f quicunque colitur, detur, vel alias iuxta antiquam consuetudinem, ubi peccuniaria decima est, peccuniaria detur.

2. Item constitutum est, qui decimam recipit, recipiat et paleam.

3. Item constitutum est, ut nullus mendicus alibi mendicet vel mendicari permittatur, quam in eo loco, ubi consenuerit^g vel in causam mendicitatis inciderit et quod quilibet mendicans signum, ut in civitate consulatus, in villis vero plebani signum habeat et similiter peregrinantes mendici sine signis vel civitatis vel plebani sui peregrinari non debeant.

4. Item capitaneis tantummodo licebit dare citationem ad querelam expulsis de reformationibus aut etiam expulsis de possessionibus pacificis violenter et audita querela id, quod aequitas suaserit, decernere.

5. Item constitutum est, quod capitaneus non amplius exigat ab intrologatione^h tantummodo sexagenam et id duntaxat, ubi hocⁱ ab antiquo recipi^j consuetum est.

6. Item constitutum est, ^kut capitanei sint possessionati^k in his terris, quarum^l sunt capitanei, habeantque iudices^m castrenses possessionatos.

7. Item constitutum est, ut capitanei et tenutarii restituant profugos kmethonesⁿ ^oiure mediante^o.

8. Item, ut iudices terrestres pro hominibus profugis a dominis suis sive ordine terrestri, dum iudicia in districtibus^p in locis consuetis celebraverint, in primo ^qtamquam termino preemtorio^q pro eisdem iudicent et diffiniant.

9. Item constitutum est, ut litterae dotaliciorum in suo robore ^rserventur more antiquo^r.

10. Item commissarii ad granicies limitandas per Regiam Maiestatem^s dabuntur cuilibet dignitarii terrae eiusdem, ubi petuntur.

11. ^tItem constitutum est, ut telonea in iustis^t locis existentia more antiquo solvantur.

12. Item constitutum est, ut proventus ad dignitates et officia terrestria more antiquo solvantur.

^a Napis ten tylko w Z. Przem.

^{b-b} Tak w G. Przem.; metsibi Z. Przem.

^c Tak w Z. Przew., Z. Przem.: retineat.

^d inhereat Z. Przem., Z. Przew.

^e sui Z. Przem., Z. Przew.

^f Tak w Z. Przew., Z. Przem.: grano.

^g consueverit G. Przem.

^h interrogacione Z. Przem., Z. Przew.

ⁱ Brak w Z. Przew.

^j recepi Z. Przem., Z. Przew.

^{k-k} ut capitaneis impossessionati, we wszystkich rękopisach.

^l quorum Z. Przem., Z. Przew.

^m Brak w Z. Przew.

ⁿ kmethones profugos Z. Przem., Z. Przew.

^{o-o} iure nostro mediante Z. Przem., Z. Przew.

^p Wyraz poprawiany, pierwotnie: in terrestribus.

^{q-q} tanquam in preemtorio termino Z. Przem., Z. Przew.

^{r-r} more antiquo servetur Z. Przem., Z. Przew.

^s W Z. Przew. stale: Magestas.

^{t-t} Item constitutum, ut thelonea in istis Z. Przem., Z. Przew.

13. Item constitutum est, ut plebei ad ecclesias cathedrales nullo modo admittantur et existentibus in ecclesiis cathedralibus lex imponatur, ut infra annum sub ammissione beneficii beneficia commutent et se ab ecclesiis cathedralibus removeant, coadiutorie et reservationes^u, quae apud sedem apostolicam acquiruntur, nullo modo acceptandae^v, nec admittendae.

14. Item motio belli arbitrio Regiae Maiestatis relicta est, ut Suae Maiestati liceat, non expectata generali conventionē, cum necessitas poposcerit, ad bellum terras movere. Servire autem bellum quilibet teneatur iuxta facultates suas, cuiuslibetque servitium pallatinus cum castellano examinare tenetur et Regiae Maiestati veridice^w referre, ut fraudantes rem publicam condigne castigentur.

15. Item pallatini provideant, ne tam in civitatibus regalibus, quam etiam spiritualium et saecularium dominorum, prohibeatur exemptio frugum in foris septimanalibus per cives et incolas eiusdem civitatis, qui id facere consueverunt, quaedam signa extendendo in commune damnum^x.

16. Item constitutum est, quod cives non audeant in praeiudicium commune nobilium, kmethones captivare pro debitis vel eosdem ad solutionem cogere ad civitatem venientes, sed cuilibet a domino suo iustitia ministrabitur.

17. Item reformationes uxoris testamentaliter^y factae nullae reputentur.

18. Item persona spiritualis, bona haereditaria habens, pro iniuriis citata, in iure terrestri respondere teneatur.

19. Item constitutum est iustitiae communi consulendo, ut iudicia terrestria celebrentur usque ad ultimarum restium emissionem.

20. Item kmethonum filii in terris Crakovyensi, Sandomiriensi et in aliis omnibus terris et districtibus^z nullibi^{aa} de haereditate recedant sine scitu et consensu domini sui, nisi qui studendi gratia exire voluerint, vel litterarum, vel artificii. Illi dominis suis requisitis licentiam obtinere debent.

21. Item capitanei ex officio citati pro quacunque iniuria ex officio facta, etiam extra districtum tenentur respondere; citatus tamen pro iniuria vicinali in districtu more antiquo iudicetur.

22. Item capitanei nullum kmethonem citent pro iniuria, sed a dominis illius kmethonis iustitiam requirent.

Datum in generali conventionē Pyothrkoviensi die sabbatho proximo ante dominicam Reminiscere anno Domini millesimo quingentesimo primo [6 III 1501]. Relatio venerabilis Mathiae de Drzewyca Regis Poloniae vicecancellarii.

II. [ARTYKUŁY JANA OLBRACHTA]

Poczynają sye arthykvly Iana olbrachtha z lassky bozey krolya polskyego, vstawyone na seymy pyotrkwskyem lyatha Narodzenya bożego tyssyącza pyączysseth y pyrwego^{ab}.

Jan Olbracht z bozey lasky kroi polsky, nawysschy xyądz lythewsky, russky, prussky pan y dzyedzycz etc. Wyelmoznemv Mykolayowy s Kamyencza crakowskyemv y sanoczskyemv starosczye, czysczye nam mylemv. Wyelmozny czysczye nam myly! Bądączym nam na seymy pyothrkowskyem walnym, tak dvchowna yako y swyecza rada nascha y poslowye zyemsczy, na then tho sgyem sebrany, zandaly nas, aby nyektore artykvly sprawyedlywoschy y prawv przysluchayącze, kv wywyarowanyv wspotow, ktore nyegdy zvporv albo krnąbrmoschy y nyevmyenstwa kv przez prawyv przez vrządnyky zyem albo powyatow bywayą czynyone, starostam zyem przez nye bycz obyawyone, pyssacz byśmy przykazały. Alye yze vmysl

^u resorvaciones Z *Przem.*; reformationes Z *Przew.*

^v acceptando Z *Przem.*, Z. *Przew.*

^w veridici Z. *Przem.*, Z. *Przew.*

^x dampnum Z *Przem.*, Z. *Przew.*

^y testamentaliter Z *Przem.*, Z. *Przew.* z Z *Przem.*, Z. *Przew.* dodają: Sandomiriensi etc.

^{aa} Tak w Z. *Przew.*, Z. *Przem.*: nulli.

^{ab} Tytuł napisany jest czerwonym atramentem.

nasch kv sprawyedywoschy czynyenyv owszeyky sklonyon yest, tey to rady naschey y poslow prozham slusznym przyzwalyayacz, tobye polyeczamy przykazvyacz, aby artykvy nyzey napysany nyektore obyawycz kazał przez wschysthko stharostwo thwoye, a nyektore sam kv nawcze sprawyanv vrzadv zachował a gym przstał, praww pospolytemv wnyczym nyekrzywdzacz a vrzadv swego granycz nyewystapvyacz.

[1]. Naprzod vsthawyono yest, aby dzyesyaczyna snopowa w sktoreykolwyek rolyey, ktora bywa orana, była dana, albo wedle starego obycazv, gध्ये pyenyazna dzyesyaczyna yesth, aby pyenyazna dana.

[2]. I tez vsthawyono yesth, ktorzy dzyesyaczyną byorą, aby braly y plyową.

[3]. I tez vstawyono yest, aby zadny zebrak yndzye nyezebrał any zebracz bil dopvszczon. yedno na them myesczczv, gध्ये sye starzeye albo w przyczyną vbostwa wpadnye, a yzby kazdy zebrak znamyą jako wmyesczeye radzyczskye a we wsy plebanye znamyą myal. A thakyez pyelgrzymvyacze zebraczy przez znamyenya albo myesczkyego albo plebaniego swego pyelgrzymowacz nyemyely.

[4]. I tez starostam telko sluszo bąध्ये dacz pozew na skargą wypądzonym z oprav albo tez wypądzonym z dzyerzenya spokojnego gwałtownye, a wysłuchawszy skargą, tho, czo sprawyedywoszcz doradzy, skazacz.

[5]. I tez vstawyono yest, aby starosta nyewyaczey bral od wwyazowanya, thelko kopą, a to thelko, gध्ये to zstara dawno zwykło bycz brano.

[6]. I tez vsthawyono, aby starostowye były ossyedly w tych zyemyach, ktorych ssą starostowye, a myely sąध्ये grodzkye ossyadle.

[7]. I tez vstawyono yest, aby starostowye y dzyerzawcze wraczaly kmyeczye zbyegle prawem szrodvyaczem.

[8]. I tez aby sąध्ये zyemsczy o lyvdzy zbyegle od panow swych przez vrzadv zyemskyego, gdy ssądy zyemskye wpowyczeyech na myesczoch zwycaynych bąध्ये sąध्येcz, na pyrwschem rocze jako na zdanem albo zawytym na nye sąध्येly y skazowaly.

[9]. I thez vstawyono, aby lysty wyenne w swey moczy były chowany obycazym starem.

[10]. I thez commissarze kv granyczenyv albo wymyrzenyv granycz przez krolyewsky mayestat bąध्ये dany, czessnyczy zyemye tey, gध्ये bąध्ये proscheny.

[11]. I tez vstawyono yest, aby mytha na sprawyedywych myesczach bąध्येcze, obycazym starem były placzony.

[12]. I tez vstawyono yest, aby dochody na czesnycztnya y urzadu zymskye obycazym starem były placzone.

[13]. I tez vstawyono yest, aby prostego rodzajv albo nyeslyacheczkyego kaplany do kosczyolow katedralskych albo alias, gध्ये stolyecz byskvpy yest, żadnym obycazym nyebyly dopvszczony; a bąध्येczym przy tech tho kosczyelych katedralskych było przykazano, aby do rok v pod sthraczenym beneficium, tho yesth chlyeba dvchownego, thy ysthe beneficia zamyenyly a od kosczyolow katedralsskych oddalyly. A pomoczy y tez zachowawanya, które bywayą thakym v stholcza papyesskyego othrymane albo nabythe, aby zadnem obycazym nyebyly przyyathe any dopvszczone.

[14]. I tez rvschenye woyenne w wolyey krolyewskyey zostawyono yesth, aby jego myloschy slushalo nyeczekayacz walnego sseymv, gdy pozada pothrzeba, na woyną zyemyą rvsszycz. Alye slvzycz na woyną każdy bąध्ये powynyen wedlye sthathkv albo gymyenia swego; a każdego sluzba woyewoda z castellanem dosswyathczacz bąध्ये powynyen a krolyewskyemv mayestatowy prawdywywe powyedzyecz, aby zdradzayaczy rzecz pospolythą sluschnye były karany.

[15]. I thez woyewodowye by opathrzyly, aby thak w myesczyech krolyewskych jako thez dvchownych y swyczkyech panow nyebylo zapowyedano przychodnyom kvpowane zboza na thargoch thegodnyowych przez myesczczany tego to myastha, którzy tho czynycz zwykły, nyektory znamyona wywyeschayacz kv pospolytey schkodzye.

[16]. I tez vsthawyono yest, aby myeschczanye nyesmyely kv przezprawyv pospolythemv kmyeczow zyemyanskyech albo slyachty gymowacz y dlvgye albo ye kv zaplaczye przypa-

dzacz do myasta przychodzące; alye kazdemv od pana swego sprawyedlywosc bāndzye vczynyona.

[17]. I thez oprawy zonam na thestamenczye vczynyone, nyzacz mayā bycz myany.

[18]. I thez perssona dvchowna gymyeny dziedzyczne mayācz, o krzywdy pozwana, w prawye zyemskyem odpowiedacz ma bycz powynna.

[19]. I tez vstawyono yesth sprawyedlywosczy pospolytey radzācz, aby sandy zyemskye byly sandzony az do ostatnych wyczy wypvschczenya.

[20]. I tez kmyeczy synowye w zyemyach crakowskyey, sandomyrskyey, lyvbelskyey etc. nygdzyey z dziedzyczta nyeschodzyly przez wolyey y przyzwolyenya pana swego, yedno yesthly by dlya navky wynycz chczyely albo szkolney albo rzemyosla kthorego, thaczy pany swe obwyesczywschy odpvschczenye othzymacz mayā.

[21]. I tez starostowye z vrządu pozwany w ktorākolwyek krzywdā z vrzādv vczynyona, thez s powyathv bāndā powynny odpowiedacz; a wschakoz pozwany sāsiedzka w powyecze obyczayem stharem ma bycz sāndzon.

[22]. I thez starosthowye zadnego kmyeczya nyemayā pozywacz o krzywdā, alye od panow thych tho kmyeczy sprawyedlywosczy mayā schvkacz.

Data na seymie pyotrkowskiem walnem, w pyātek blyzny przed nyedzyelā Reminiscere, lyata bozego tyssyācza pyāczysseth pyrwego etc.

Ivz stathuta dokonana, s thego bandz Bogv czescz a chwala dana. Dokonany ssā we czwarthek dzyen Panny Maryey snyezney [5 *VIII*], lyata Narodzenya bozego tyssyācza pyāczysseth y pyrwego etc.